

โครงการฝึกอบรม

“แนวคิดการสร้างแบบจำลองแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากรแบบยั่งยืน” (Companion modelling approach for sustainable resource governance)

1. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในแถบอาเซียน ส่วนหนึ่งได้นำไปสู่การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติของประเทศที่มีอยู่ ซึ่งมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์และบริหารจัดการที่หลากหลายภายใต้วัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ซึ่งสภาพการณ์แบบนี้ทำให้เกิดผลสืบเนื่องตามมา ทั้งที่เป็นผลกระทบระหว่างผู้ที่บริหารจัดการกันเอง หรือระหว่างผู้บริหารจัดการกับผู้ใช้นโยบายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากกรณีของการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ในระบบนิเวศอ่างแม่ น้ำ (Watershed resources management) ที่มีทั้งการจัดการน้ำ (เช่น การผลิตกระแสไฟฟ้า การชลประทาน) และการใช้ประโยชน์ที่ดินรูปแบบต่างๆ เช่น การเกษตรกรรม การประมง การเลี้ยงสัตว์ การทำเหมืองแร่ รวมทั้งทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้นำไปสู่ประเด็นที่เกี่ยวข้องต่างๆ มากมาย เช่น ปริมาณน้ำในบริเวณต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (น้ำท่วม-ขาดแคลนน้ำ, flood & drought) การชะล้างพังทลายของดิน (soil erosion) การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ การเปลี่ยนแปลงวิถีการเกษตร (change in agrarian system) การเคลื่อนย้ายแรงงาน (migration) และความเสียหายของสิ่งก่อสร้างต่างๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการเพื่อการคุ้มครองรวมทั้งการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในอ่างแม่ น้ำ ควรจะต้องเป็นการดำเนินงานที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้มีการร่วมกันคิดวิเคราะห์และวางแผนร่วมกัน โดยเริ่มจากการระบุมหาภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง บทบาทและกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อนำไปสู่ความต้องการหรือวัตถุประสงค์ไม่ว่าในด้านการคุ้มครองทรัพยากร การบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์ของแต่ละส่วน เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ ผลกระทบ หรือผลสืบเนื่องของกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การวางแผนเพื่อหาแนวทางและกลไกสำหรับการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมเพื่อความยั่งยืนของระบบนิเวศอ่างแม่ น้ำ

การสร้างและใช้แบบจำลองแบบมีส่วนร่วม (Companion modelling approach, ComMod) เป็นแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อสนับสนุนบริหารจัดการทรัพยากร ที่มีหลายภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องและมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นไปที่การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจบริบทโดยรวม (common representation of the system) ก่อนสร้างเป็นแบบจำลอง (model) ที่เป็นตัวแทนของระบบที่สนใจ เพื่อใช้สำหรับการเลียนแบบหรือการจำลอง (simulation) สถานการณ์หรือพลวัต (dynamics) ของระบบภายใต้แนวทางการบริหารจัดการรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การเลือกแนวทางที่แนวทางที่เหมาะสม ที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ได้นำไปใช้ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกในบริบทที่หลากหลาย เป็นเวลากว่า 10 ปี

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคนี้ที่ได้ให้ความสำคัญ และมีเป้าหมายที่จะให้มีการคุ้มครองอ่างแม่ น้ำที่จะช่วยลดผลกระทบที่มีต่อภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอ่างแม่ น้ำที่ยั่งยืน โครงการ Research Into Use (RIU project) ซึ่งมีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงาน Challenge Program Water for Food (CPWF) ได้เห็นชอบให้มีการจัดฝึกอบรมแนวคิด ComMod นี้ให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางด้านการวิจัย การศึกษา และการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อเผยแพร่แนวคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ในการปรับใช้ ComMod เพื่อการคุ้มครองทรัพยากรอ่างแม่ น้ำที่ยั่งยืนของ สปป. ลาวต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

การจัดฝึกอบรมขึ้นในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- เผยแพร่แนวคิดใหม่ (ComMod) แก่บุคคลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากร
- นำเสนอแนวคิดและเครื่องมือต่างๆ ที่สามารถช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีความซับซ้อน
- เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความร่วมมือในการนำแนวคิด ComMod ไปปรับใช้ในงานหรือโครงการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรับผิดชอบ หรือมีความสนใจที่จะนำไปใช้ปฏิบัติจริง

3. กลุ่มเป้าหมาย

เป้าหมายผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมรวมทั้งสิ้น 50 คน จากหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดังต่อไปนี้

- นักวิจัย นักวิชาการ ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติของลาว
- หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากร
- องค์กรภาคประชาชน

4. ระยะเวลาและสถานที่จัดฝึกอบรม

การฝึกอบรมจัดแบ่งออกเป็น 2 ครั้งๆ ละ 25 คน โดยครั้งแรกจะจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 24-25 กันยายน 2555 ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว วิทยาเขตดงโดก และครั้งที่ 2 ในระหว่างวันที่ 27-28 กันยายน 2555 ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาเขตโสกปากหลวง

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ComMod เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรแบบที่ยั่งยืน
- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ
- ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถมองเห็นแนวทางการนำแนวคิด ComMod ไปปรับใช้กับการดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนาที่ตนเองสนใจ

6. แนวทางความร่วมมือในอนาคต

การฝึกอบรมในครั้งนี้ เป็นเพียงแค่การนำเสนอแนวคิด ComMod และตัวอย่างของการนำไปใช้ในเบื้องต้น ซึ่งทางผู้จัดฝึกอบรมมีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่สนใจที่จะนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้จริงในงานหรือโครงการที่ตนเองได้ดำเนินการ หรือสนใจที่จะริเริ่มดำเนินการ ทั้งนี้สามารถพัฒนาไปสู่ความร่วมมือทางด้านการพัฒนาศักยภาพขององค์กรหรือหน่วยงานด้านการวิจัยและการพัฒนาโดยใช้แนวคิด ComMod ระหว่างหน่วยงานของ สปป. ลาว และโครงการ RIU ต่อไปในอนาคต เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้ หรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทางด้าน ComMod

7. ผู้รับผิดชอบดำเนินการ

- มหาวิทยาลัยแห่งชาติของลาว โดยคณะวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
- โครงการ Research Into Use โดยสถาบันวิจัยการเกษตรและการพัฒนาของประเทศฝรั่งเศส (CIRAD) และ สถาบันวิจัยระบบทรัพยากรเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย โดยมีวิทยากรฝึกอบรมดังนี้
 1. ดร.พนมศักดิ์ พรหมบุรณย์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
 2. ดร.วรงค์ นัยวินิจ (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)
 3. ดร.พงษ์ชัย ดำรงโรจน์วัฒนา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

กำหนดการฝึกอบรม

“แนวคิดการสร้างแบบจำลองแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน”

(Companion modelling approach for sustainable resource governance)

วันอังคารที่ 25 กันยายน 2555, วันพฤหัสบดีที่ 27 กันยายน 2555	
8:30 – 9:00	ลงทะเบียน
9:00 - 9:20	กล่าวรายงานการจัดการฝึกอบรม โดยคณบดีคณะวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
9:20 - 9:45	กล่าวต้อนรับและกล่าวเปิดการฝึกอบรมโดยท่านอธิการบดี มหาวิทยาลัยแห่งชาติของลาว
9:45 – 10:15	แนะนำโครงการ CPWF-Research Into Use (RIU) Project [พนมศักดิ์]
10:15 – 10:30	พักรับประทานอาหารว่าง
10:30 - 11:00	ความซับซ้อนของการบริหารจัดการทรัพยากร และความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม [พนมศักดิ์]
11:00 - 11:30	แบบจำลอง [พนมศักดิ์]
11:30- 12:00	ความเป็นมาและแนวคิด Companion Modelling Approach (ComMod), [พงศ์ชัย]
12:00 - 13:00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13:00 – 13.45	ตัวอย่างกรณีศึกษาการใช้ ComMod ในการบริหารจัดการทรัพยากร [วงศ์]
13:45 – 16:00	การสวมบทบาทสมมติ (Role-playing game, RPG) [group exercise]
16:00 - 16:30	สรุปบทเรียนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
วันพุธที่ 26 กันยายน 2555, วันศุกร์ที่ 28 กันยายน 2555	
9:00 – 9:45	การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder analysis) ใน ComMod [พนมศักดิ์]
9:45 – 10:30	System analysis and contextualization: PARDI [พงศ์ชัย]
10:30 – 11:00	พักรับประทานอาหารว่าง
11:00 – 12.30	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มความเข้าใจในบริบท: PARDI exercise [group exercise]
12:30 - 13:30	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13:30 - 14:00	แบบจำลองพหุภาคี (Multi-agent based modelling) [พนมศักดิ์]
14:00 - 15:00	ตัวอย่างแบบจำลองพหุภาคี (FireModel) [วงศ์]
15:00 - 15:30	พักรับประทานอาหารว่าง
15:30 – 16:00	ตัวอย่างการใช้แบบจำลองเพื่อทดสอบแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากร [พนมศักดิ์]
16:00 - 16:45	- แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในประเด็นที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนใจหรือกำลังดำเนินการ - สรุปบทเรียน ความร่วมมือ/การสนับสนุนในอนาคต